

TECHNOLOGY FOR STUDYING THE NATURAL AND ANTHROPOGENIC TOURISM RESOURCES INTO THE NATIVE SETTLEMENT BY BACHELOR STUDENTS OF TOURISM IN KONSTANTIN PRESLOVSKY UNIVERSITY OF SHUMEN

Abstract: The purpose of this article is to present a technology for studying the complex character and the peculiarities of the natural and anthropogenic tourism resources available to the native settlement. The study of tourism resources in the native settlement is important for students and helps them to develop their practical and intellectual abilities and education in patriotism. Energetic creative activity and preliminary preparation enable the organization of cognitive activities at different levels – to explore, analyze, compare, summarize, predict and express one's own opinion. The usefulness of the knowledge of tourism resources for the bachelor students of Tourism in Konstantin Preslavsky University of Shumen is expressed in a detailed knowledge of their genesis, their forms, their classification and their functions. To illustrate the described algorithm, a brief characterization of tourist resources in Varna is made.

Keywords: natural and antropogenic resources, native settlements, algorithm for study, Varna.

Milena Stoyanova
Chief assistant, PhD
at Konstantin Preslavsky
University of Shumen
✉ stoyanovamilena@shu.bg
🌐 Bulgaria

Authors information:
Sevdjan Sabrieva
Assistant
at Konstantin Preslavsky
University of Shumen
✉ s.sabrieva@shu.bg
🌐 Bulgaria

Ivayo Vladev
PhD
at Konstantin Preslavsky
University of Shumen
✉ ivladev@abv.bg
🌐 Bulgaria

ВЪВЕДЕНИЕ

Сложното социално-икономическо явление „туризъм“ се изучава многостранно от редица науки с утвърдена методология и теоретико-практически цели. Целта на настоящата статия се изразява в представянето на технология за изучаване комплексния характер и особеностите на природните и антропогенни туристически ресурси, с които разполага родното селище. Тя се основава на закономерностите, които съществуват между двата вида ресурси и тяхната туристическа атрактивност. Всяко селище организира и представя територията и като такова се явява обект на многобройни изследвания. Динамичните промени в стопанския живот на България водят до промяна функциите на селищата. Едновременно с този процес бързото развитие на туризма, като мощен фактор за стопанското развитие на отделните селища и региони.

Проучването на туристическите ресурси в родното селище е важно за студентите и способства за развитие на техните практически и интелектуални способности и за възпитание в патриотизъм. Активната творческа дейност и предварителна подготовка дават възможност да се организира познавателна дейност на различни равнища – да изследват, анализират, сравняват, обобщават, прогнозираат и изразяват собствено мнение. Ползността на знанията за туристическите ресурси за студентите-бакалаври от специалност “Туризъм” се изразява в подробно опознаване на генезиса, формите, класификацията и функциите им. Чрез ресурсите се извършва психофизично възстановяване и разширяване на познанията на туристите, посредством предложените на тяхна основа услуги.

За да може изследването на туристическите ресурси в дадено селище да бъде задълбочено и всеобхватно е необходимо да се познават общите им свойства и характеристики, които се свеждат до:

- атрактивност (оценка на ресурсите от страна на туриста),
- необходимост от оценка (от гледна точка на организаторите на туризма с оглед тяхното целогодишно използване),
- капацитет (количеството или броя на туристите, които могат да ползват даден ресурс на определена площ за определено време),
- динамичност (промяна на оценката на туристическите ресурси, под влияние на промяната в представите и ценностите на посетителите),
- пространствен консерватизъм (те обикновено са фиксирани в пространството), многократност на използването (могат да се използват непрекъснато без това да влоши техните качества и да се отрази на възприятията на туристите),
- необходимост от опазване (да бъде постигнато подходящо съотношение между опазване на туристическите ресурси и тяхната икономическа ефективност),
- сравнително малки средства за първоначално усвояване (те най-бързо и евтино могат да бъдат включени в различни туристически програми).

АЛГОРИТЪМ ЗА ИЗУЧАВАНЕ НА ТУРИСТИЧЕСКИТЕ РЕСУРСИ В РОДНОТО СЕЛИЩЕ

За подпомагане работата на преподавателите и студентите се предлага вариант на алгоритъм за изучаване на туристическите ресурси в родното селище. Той включва следните основни модули:

1. Географско положение и териториален обхват

Определя се мястото на селището в съответната природогеографска и административно-териториална единица. Последователно се характеризират отделните видове географско положение на селището: астрономическо, природогеографско, икономгеографско, политикогеографско, туристикогеографско. Посочват се данни за надморската височина и площта.

2. Възникване, име и развитие на селището в миналото

Съвременното селище се разглежда като наследник на селища през различни исторически епохи. Необходимо е да се проучат условията, които са съдействали за възникването и развитието на селището. Име на селището в миналото и сега. Да се обясни произходът и наименованието му. Изясняват се основните периоди в развитието на родното селище. В зависимост от продължителността на съществуването си българските селища се преминавали през следните периоди: робовладелски, средновековен, на османско феодално владичество, следосвободенски, след Втората световна война и демократичен преход. За всеки период се прави кратка характеристика по отношение значението на селището и неговите функции.

3. Особенности на природните туристически ресурси

Те представляват обекти и явления от природната среда и са резултат от дейността на природните сили и взаимодействия. В тях се включват основните природни компоненти както поотделно, така и в тяхната комплексност. Това са релеф, климат, води, растителност и животински свят. Характеризират се преди всичко от гледна точка на възможностите им за развитието на селището като център за рекреация.

3.1. Туристически ресурси на релефа

Релефът се оценява в зависимост от условията, които предоставя за развитието на различни видове туризъм, за физическо и психично въздействие върху туристите: общ

панорамен изглед на релефа, специфични релефни и скални образувания. Последователно се извършва характеристика на наличните макрорелефни (планини, равнини, котловини, долини, ждрела, каньони) и микрорелефни (плажове, пещери, скални фигури, скални стени, върхове) форми.

3.2. Климат

От всички природни туристически ресурси климатът има най-голямо влияние върху всички видове и форми на туризма. Той се проявява чрез различни показатели: температура на въздуха, ветрове, атмосферно налягане, валежи, влажност. Важна особеност на климата е сезонността в проявата на неговите елементи, която определя посещаемостта на туристите. Необходимо е да се оцени нейното влияние върху туристическото развитие на селището.

3.3. Води

Туристическо значение за родното селище имат преди всичко откритите водни площи, намиращи се в съседство с благоприятни за отдих и почивка морски плажове и крайбрежия. Водите имат значение и за водоснабдяването и наличие на достатъчно вода за пиене и комунално-битови нужди както на туристите, така и на местното население. Така те играят решаваща роля за развитието на туризма в съответното селище. Трябва да се извърши оценка на лечебно-рекреативното действие на морските води, туристическите функции на реките, водопадите, езерата, блатата, ролята на минералните води за развитието на балнеолечението и балнеоложкия туризъм.

3.4. Растителност

Тя заедно с животинския свят много рядко има самостоятелно туристическо значение, а повече е допълващ фонен туристически ресурс. Търси се ролята на растителността, която да обезпечава подходящ, рекреативно полезен ландшафт около родното селище. От особено голямо значение са естествените горски масиви и изкуствените горски насаждения от парков и лесопарков тип. Познавателен интерес представляват рядко срещани растения, характерни за определен регион.

3.5. Животински свят

Изискванията към него се проявяват в областта на ловния туризъм, риболов, подводен риболов, орнитоложки туризъм.

4. Особенности на антропогенните туристически ресурси

Те са обекти и явления, плод на човешката дейност, притежаващи туристическа атрактивност. Поделят се на културно-исторически и изкуствени.

4.1. Културно-исторически антропогенни ресурси

Към тях се отнасят историко-археологическите ресурси (археологически разкопки, крепости и кули, дворци, паметни и бойни места, мемориални паметници, паметници, кораби, родни места), архитектурни ресурси (чешми, мостове, акведукти, сгради, улици, площади, старинни квартали), етнографски ресурси (етнографски музеи на открито, обичаи, облекла, битови предмети, занаяти, работилници, фолклорни празници, кулинария), религиозни ресурси (църкви, манастири, светилища, гробници, шествия, празници), културно-познавателни ресурси (музеи, експозиции, панорами, възстановки, картинни галерии, съкровищници, библиотеки, университети). Всички видове културно-исторически ресурси се систематизират и се търси атрактивността им за родното селище. Използват се критерии като историческа стойност и важност, културно-творчески достижения, идейно - философско богатство, производствена специализация на селището и региона в миналото, уникалност на обекта и др.

4.2. Изкуствени антропогенни ресурси

Към тях се отнасят развлекателните паркове (увеселителни, тематични, водни, научно-технически, центрове за отдих), културни атракции (фестивали, изложби, представления), спортни прояви (състезания, стадиони, зали, спортни площадки, плувни басейни, гребни канали, хиподруми), делови прояви (търговски центрове, панаири, борси, световни изложения, специализирани и конгресни зали).

5. Рекреационни функции на селището

5.1. Вид на курорта.

5.2. Природни предпоставки за развитието му.

5.3. Курортни сгради и съоръжения.

5.4. Брой и разпределение на летовниците по сезони и от къде идват.

5.5. Туристическо значение на селището.

Прилагането на описаната технология ще способства за по-доброто адаптиране на ресурсите към изискванията на ЕС за комплексно изучаване на територията, повишаване на туристическата атрактивност и разнообразяване на туристическото предлагане.

ХАРАКТЕРИСТИКА НА ТУРИСТИЧЕСКИТЕ РЕСУРСИ В ОБЩИНА ВАРНА

За илюстрация на описания алгоритъм е направена кратка характеристика на туристическите ресурси в град Варна.

Географско положение и териториален обхват

Град Варна се намира в Североизточна България, разположен е по бреговете на Черно море и Варненското езеро. Най-големият град в Северна България и по Българското черноморско крайбрежие, Варна е административен център на едноименната община и област. В рамките на област Варна, заедно с областите Добрич, Шумен и Търговище, градът попада в пределите на Североизточния район за планиране. Площта на град Варна е 168,692 km². Според данни на НСИ, към 31.12.2016 г. населението на град Варна е 335 177 жители.

До град Варна се стига по автомагистрала „Хемус“ от запад и автомагистрала „Черно море“ от юг. Важен транспортен възел се явява летище Варна. Безспорно предимство от геопространствена точка е излазът на Черно море чрез Варненският залив, фомиран между носовете „Свети Георги“ и „Галата“.

Възникване, име и развитие на селището в миналото¹

Варна е едно от най-старите селища в света. Върху територията на настоящият град са намерени останки от поселения от преди 12 000 години. Истинската градска история на Варна започва през 572 г. пр.н.е., когато изселници от древногръцкия град Милет основават Одесос, като тяхна колония. За кратко време Одесос става един от най-значимите пристанищни и търговски центрове по Черноморието.

През първата половина на XI век, на мястото на античния Одесос, възниква град с крепост и добива старобългарското название Варна. През периода на Византийското владичество, Варна се превръща във важен пристанищен и търговски център. Това се доказва от златните вносни амфори, трапезни съдове със сграфито и рисувана украса, донасяни от Константинопол. Значителен подем в икономическия живот на града настъпва през последните десетилетия на XIII век, когато търговията с Венеция и Генуя навлиза в Черно море. След 1366 г., Варна е преотстъпен от българския цар Иван Александър на добруджанския владетел Добротица, който го превръща в своя столица. По-късно градът е бил митрополитски център.

Варна е завладяна от османските нашественици през 1389 г. Градът не загубва

¹ Общински план за развитие на община Варна за периода 2014 – 2020 г.

предишното си пристанищно и търговско значение за земите на север от Стара планина. След освобождението на България през 1878 г., Варна става един от културните центрове на България – основано е Медицинско дружество, създадена е музейна сбирка, отварят врати редица книжарници и издателства, идват на гастроли чужди артисти.

На територията на града има запазено богато културно-историческо наследство от всички исторически епохи на човешкото развитие.

Особености на природните туристически ресурси

Релефът на територията на община Варна е разнообразен, като основната ѝ част е ситуирана в Дунавската равнина, а югозападната част попада в границите на Подбалкана. Централната част на територията е заета от обширна низина, формирана между Франгенското и Авренското плато, от двете страни на Варненския лиман и канала „море – езеро“. Средната надморска височина в района на общината е между 30 и 40 m. В нея е разположено Варненското езеро, свързано със западната част на Варненския залив чрез изкуствен канал. Югоизточната част включва североизточните разклонения на Авренското плато, чиято височина достига малко над 200 m. На север територията включва част от Франгенското плато, разположено между Варненската низина и долината на р. Батова.

Климатът на града е формиран под влияние на местоположението и циркулация на въздушните маси. Атмосферното налягане в община Варна е средно 1010,4 hPa, а средната температура на въздуха 13,2 °C, максималната е 34,5 °C, а минималната е -10 °C. Годишната сума на валежите на територията на общината възлиза на 357 mm, като достигнатият максимум е 23 mm. Зимата е сравнително топла и снежната покривка не се задържа за продължителен период от време. Характерни за района са умерените и силните ветрове – средногодишната скорост на вятъра е около 3,5 m/s. През зимата преобладават ветрове от северозападна и северна посока, а през лятото – от северозападна, източна и североизточна посока. Близостта на морето е причина за локална циркулация на приземния слой въздух – бризова циркулация. Климатът в съчетание с природните условия създават благоприятни възможности за развитие на индустрията, търговията, туризма и комуникациите в региона.

Град Варна граничи на изток с Черно море и хидрографската мрежа на територията ѝ обхваща Варненското езеро и речната мрежа. Най-значимият и най-важният от туристическа гледна точка естествен водоем е Варненското езеро. Езерото и свързващият го с морето канал предлагат възможности за развитие на спорта и яхтен туризъм.

Минералните води на територията на района са важен природен ресурс с рекреационно и балнеоложко значение. Водите са слабо минерализирани, с температура 30 – 45 °C.

Територията на общината попада в зоната на два флористични района – Черноморско крайбрежие и Североизточна България. Растителността в района включва над 500 вида висши растения, които формират пет основни екосистеми:

- Лонгозен тип екосистеми с преобладаващи дървесни видове като полски ясен, обикновен ясен, обикновен габър и други;
- Коренни екосистеми в доминиране на дъб в съчетание с едролитна ипа, обикновен габър и разнообразни редки тревисти видове;
- Производствени екосистеми на келяв габър;
- Храсталачни екосистеми с доминиращи храсти като жасмин, дървовидна зайчина, люляк драка, черен и бял бъз и други;
- Културни екосистеми в резултат от човешката дейност – черен бор, кипарис, кедър, салкъм.

В зоогеографско отношение територията на града се отнася към Северната зоогеографска подобласт, Черноморски район, в който преобладават сухоземни животни, характерни за Средна и Северна Европа. От тук минава вторият по големина европейски миграционен път на водолюбив, грабливи и пойни видове птици – Via Pontica. В община Варна се намира влажна зона с международен природозащитен статус – „Корине“ (Защитен комплекс „Варненско –

Белославско езеро”). В обхвата на територията на общината частично или отчасти попадат четири защитени зони по Директивата за опазване на дивите птици – „Батова”, „Варненско – Белославско езеро”, „Ятата” и „Галата”. Важен природен ресурс на община Варна е рибната фауна на Черно море.

Защитените територии в община Варна обхващат общо 2028,7 ha, което представлява 0,9 % от нейната площ. Съгласно Закона за защитените територии те са обособени в шест категории: национален парк, природен парк, резерват, поддържан резерват, защитена местност и природна забележителност. В общината се намират: ПП „Златни пясъци”, Защитените местности „Ракитник”, „Аладжа манастир”, „Казашко”, „Мочурището”, „Ятата”, лиман „Паша дере”, „Екопарк университетска ботаническа градина – Варна”, природна забележителност „Чинар”. На основата на биологичното разнообразие могат да се развиват екологичен, пешеходен, природно-познавателен туризъм.

Особености на антропогенните туристически ресурси

Морската столица Варна дава възможност както за пълноценна почивка близо до морския бряг, така и за културен туризъм. В града има много музеи, галерии, театри и паметници на културата като археологическият и историческият музей, катедралният храм „Успение Богородично”, часовниковата кула и много други забележителности. В курортните комплекси близо до Варна се провеждат много културни мероприятия, конференции, семинари както и някои атрактивни спортни прояви.

Една част от културно-историческото наследство на град Варна представляват музеите. На територията на община Варна има 5 музея, представляващи интерес за туристите – Регионален исторически музей, Военноморски музей, Парк-музей на бойната дружба „Владислав Варненчик, Музей на историята на медицината и частен музей „Стара Варна”.

С най-богат музеен фонд и с най-голям туристически потенциал е Регионалният исторически музей, който включва следните експозиционни отдели:

- Отдел „Археология” (Археологически музей);
- Отдел „Български земи XV – XIX в.” (Музей на Възраждането);
- Отдел „Нова история” (Музей за нова история на Варна);
- Отдел „Най-нова история”;
- Отдел „Етнография” (Етнографски музей);
- Отдел „Художествен” (Къща-музей „Георги Велчев”);
- Отдел „Природа” (Природонаучен музей);
- Експозиционна база на Природонаучния музей „Терариум”;
- Обект „Римски терми”;
- Обект „Аладжа манастир”.

Други интересни обекти за развитието на културно-исторически туризъм са:

Аквариумът и музеят на Черно море са открити през 1932 г. – първата и единствена в страната морска биологична станция. През 1954 г. към Аквариума се основава Научноизследователски институт по проблемите на морето, за риболовната и рибната промишленост.

Римските терми се намират в идеалния център на града. Строени са през II век по време на император Антоний Пий и са функционирали до края на III век, а след V век, при варварските нашествия, са изоставени. След дълга проучвателна и реставраторска работа днес те са консервирани и могат да бъдат разгледани от туристите и гостите на града.

Морската градина е другата емблема на Варна. Тя датира от края на XIX век, когато кмета Михаил Колони пръв поставя въпроса за създаването на градска градина и съвременен приморски парк. Морската градина се свързва най-вече с името на чеха Антон Новак. По молба на варненската община през 1894 г. Карел Шкорпил поканил във Варна паркостроителя специализирал в дворците Шьонбрун и Белведере във Виена. Той се заел с ентузиазъм и за кратко време кланицата и сметището били преместени, брегът почистен, започнало и

облагородяването на мястото зад дерето до гробницата. Днес в парка има амфитеатър, астрономически комплекс с обсерватория, планетариум и кула, много развлекателни площадки, басейн за водни колела и зоопарк.

Фестивалният и конгресен център на Варна е разположен непосредствено пред централния вход на морската градина. В него има няколко сцени и конферентни зали с различен капацитет и предназначение. Тук се провеждат множество изложби и фестивали, изнасят се оперни, балетни и театрални представления.

Дворецът на култура и спорта се намира по пътя за курортите „Златни пясъци“, „Св. Св. Константин и Елена“ и „Албена“. В него могат да се провеждат състезания по над 30 вида спорт, уреждат се изложби, играят се представления, изнасят се концерти.

Делфинарумът във Варна е единственият на Балканския полуостров. Той е открит през 1984 г. и представлява една от най-големите атракции на града. Превърнал са в любимо място за варненци и гостите на града, той е единствен у нас и неповторим не само с атракциите, които предлага, но и със своята архитектура.

Драматичният театър се намира в идеалния център на града. Строен е преди около век по виенски образец и в него се помещава театър, опера и филхармония.

Часовниковата кула се намира срещу катедралата. Под нея е разположен филиалът на Драматичния театър и Клубът на културните дейци.

Пантеонът се намира в Морската градина на Варна, в непосредствена близост до Двореца на културата и спорта. Цялото му име е „Паметник на загиналите борци против фашизма и капитализма от град Варна и Варненския окръг в периода 1923 – 1944 г.”

Дворецът „Евксиноград“ е бивш царски дворец, датиращ от XIX век. Разположен е на 10 km североизточно от Варна на скалист нос над морския бряг. Дворецът е проектиран от виенския архитект Румпелмайер. Завършен е от швейцарския архитект Херман Майер с участието на архитект Никола Лазаров. Евксиноградският дворец е разположен на три етажа: на първия се намират приемните зали, музикалната зала и залата за вечеря; на втория са стаите на членовете на царското семейство; третият е предназначен за персонала. Сградата е разположена сред парк с разнообразна и рядко срещана флора. Аранжирането на градината започва още през 1890 г., отнело няколко десетилетия, днес е дом за повече от 310 растителни вида от Азия, Северна Америка, Североизточна Франция, някои от които подбрани от самия Фердинанд. Паркът на двореца представлява комбинация от английски и френски стил и е завършена от Едуард Андре. Ценителите на винените напитки често идват в Евксиноград, привлечени от прочутия и зад граница еликсир, местно производство. Избата на Евксиноград е изградена през 1891 г. за нуждите на царското семейство и височайшите гости и се простира на цели два етажа под земята².

Във Варна има 25 галерии, предимно частни обекти. Най-голяма е Градската художествена галерия ”Борис Георгиев”. Резултат от публично-частно партньорство е галерия „Графити” в центра на град Варна.

Всички музеи на територията на града са с голям туристически потенциал и се посещават от десетки хиляди туристи.

Важно културно значение не само за общината, но и за региона има Регионална библиотека „Пенчо Славейков, създадена през 1883 г. Обекти на културна дейност с масов характер в град Варна са читалищата, те са 21 на брой. Всички те са наследници на първото българско читалище „Възраждане” създадено през 1870 г., заедно с първото светско училище.

Забележителни паметници на културата с туристическо значение са: Паметникът-пантеон на загиналите във Втората Световна война, Паметникът на българо-съветската дружба, Паметникът на приморци загинали във войните (1912 – 1916 г.); Паметникът „Януш Хуниади”; Статуята на Николай Коперник пред Астрономическата обсерватория; Паметникът на

2 <http://evksinograd.ifastnet.com/>

освободителите от Руско-турската война пред община Варна; Паметникът на британските военнослужещи, починали по време на Кримската война (1854 – 1856 г.); Паметникът на Стефан Караджа до хотел „Черно море“; Паметникът на загиналите в Отечествената война в кв. Аспарухово; Паметникът на загиналите в Отечествената война в кв. Виница; Паметникът на Христо Патрев от четата на Ботев в кв. Аспарухово; Паметникът на хан Аспарух; Паметникът на граничаря.

Архитектурни обекти на Варна са представени от забележителни сгради от края на XIX и началото на XX век. Интерес представляват сградите на Катедралата Храм-паметник „Свето Успение Богородично“, Военноморския клуб, Държавния Архив, Градския часовник, Археологическия музей, Икономическия университет, Военноморското училище, Драматичния театър и Държавната опера, бившата данъчна служба „Одесос“, централна ЖП гара, Главния щаб на военноморските сили, Военноморския музей, Сградата на МВР, бившата царска резиденция в Морската градина, Обредния дом, Аквариума, храма „Свети Атанасий“. От по-съвременните сгради впечатляващи са Дворецът на културата и спорта, Съдебната палата, Фестивалният и конгресен център, Астрономическата обсерватория и планетариум „Николай Коперник“, Община Варна, Делфинариумът и Аспаруховият мост. В информационното пространство община Варна се позиционира главно с материални символи, сред които Катедралният храм „Свето Успение Богородично“, Аспаруховият мост, Дворецът на културата и спорта, Аквариумът, Делфинариумът, Висшето военноморско училище, Градският часовник, КК „Златни пясъци“. Днес Варна се възприема като морската столица на България и като младежка столица на културата за 2017 г.

Религиозните храмове представляващи интерес за туристите на територията на община Варна са концентрирани предимно на територията на града. Във Варна има 11 православни храма: катедралата „Свето Успение Богородично“, Православен храм „Света Богородица Панагия“, Православен храм „Света Параскева, Православен храм „Свети Атанасий“, Православен храм „Свети Николай“, Православен храм „Свети Архангел Михаил“, Православен храм „Свети Димитър“, Православен храм „Света Параскева Петка“, Православен храм „Свети пророк Илия“, Православен храм „Свети княз Борис“, Православен храм „Успение Богородично“. В града има един арменски православен храм „Св. Саркис“, две джамии и две разрушени синагоги.

В културния календар на общината фигурират събития с международно значение, които привличат български и чуждестранни туристи. Град Варна е фестивалният град на България. Той целогодишно е домакин на много международни и национални фестивали, конкурси, изложби и други прояви, които дават възможност на хилядите гости на града да се запознаят с културния му живот. Във Варна се провежда най-старият музикален фестивал в България – Международен музикален фестивал „Варненско лято“, основан през 1926 г. и който е един от фестивалите с най-дългогодишни традиции в Европа. Други по-известни събития са: Международният театрален фестивал „Варненско лято“, Световният фестивал на анимационното кино, Международният балетен конкурс, Международният джаз фестивал, Кинофестивалите „Златна роза“, „Любовта е лудост“, „София филм фест – Варна“, Международен фестивал за поп и рок музика „Открытие“ и други³.

Рекреационни функции на селището

Според данни на НСИ за 2015 г. местата за настаняване във Варна са 278, като 211 от тях са хотели. Броят на леглата в местата за настаняване е 57 357. От общо 4 453 317 реализирани нощувки в областта, 4 097 665 са на територията на община Варна. Общият брой на пренощуващите лица в общината е 840 109, а приходите от нощувки възлизат на 211 569 470.

3 Програма за развитие на туризма в община Варна за периода 2014 – 2020 г.

Табл. 1. Места за настаняване, легла и легладенонощия в област Варна по общини за 2015 г.

Област/ общини	Места настаняване	за в т. ч. хотели	Легла	Легладенонощия
Област Варна	394	229	66 513	11 159 083
Аврен	27	5	3279	543 169
Аксаково	1	1	25	4600
Белослав	-	-	-	-
Бяла	41	8	3 525	424 282
Варна	278	211	57 357	9 876 522
Ветрино	-	-	-	-
Вълчи дол	1	-	12	4 380
Девня	1	1	100	36 500
Долни Чифлик	30	3	1 847	186 597
Дългопол	7		181	32 873
Провадия	3	-	63	20 636
Суворово	5	-	124	29 524

Източник: НСИ, 2015 г.

Табл. 2. Реализирани нощувки, пренощували лица и приходи от нощувки в област Варна по общини за 2015 г.

Област/общини	Реализирани нощувки	Пренощували лица	Приходи от нощувки
Област Варна	4 453 317	914 713	228 076 800
Аврен	52 195	16 354	1 475 936
Аксаково	конфиденциални	конфиденциални	конфиденциални
Белослав	-	-	-
Бяла	237 113	38 133	13 684 932
Варна	4 097 665	840 109	211 569 470
Ветрино	-	-	-
Вълчи дол	конфиденциални	конфиденциални	Конфиденциални
Девня	конфиденциални	конфиденциални	конфиденциални
Долни Чифлик	42 789	9 450	858 432
Дългопол	5 761	2 409	102 213
Провадия	1 625	603	41 349
Суворово	8 127	конфиденциални	239 567

Източник: НСИ, 2015 г.

Табл. 3. Брой на Заведенията за хранене и развлечения към 1.10.2017 г.

Област и общини	Ресторанти	Туристическа столова	Туристически бюфет	Туристическа столова със сервитьорско обслужване
Област Варна	266	1	3	1
Аврен	6			
Аксаково				
Белослав				
Бяла	18			
Варна	212	1	3	1
Ветрино				
Вълчи дол				
Девня				

Долни чифлик	25			
Дългопол				
Провадия	5			
Суворово				

Източник: Национален туристически регистър, 2017 г.

Табл. 4. Брой на Заведенията за хранене и развлечения към 1.10.2017 г.

Области и общини	барове	Заведения за бързо обслужване	Кафе - сладкарници	Питейни заведения
Област Варна	199	90	13	34
Аврен	9	3		4
Аксаково				
Белослав				
Бяла	10	25	2	8
Варна	176	14	8	3
Ветрино				
Вълчи дол				
Девня				
Долни чифлик	1	42		7
Дългопол				
Провадия	3	6	3	12
Суворово				

Източник: Национален туристически регистър, 2017 г.

Табл. 5. Брой и видове туристически агенции към 1.10. 2017 г.

Области и Общини	Туроператори	Туристически агенти	Туроператори и турагенти
Област Варна	104	149	186
Аврен			
Аксаково	1		2
Белослав			
Бяла	1	1	2
Варна	102	148	181
Ветрино			
Вълчи дол			
Девня			1
Долни чифлик			
Дългопол			
Провадия			
Суворово			

Източник: Национален туристически регистър, 2017 г.

Регистрирани туристически сдружения в община Варна към 1.10.2017 г.

- Сдружение „Варненска туристическа камара” – регионално;
- Сдружение „Варненска асоциация на ресторантьорите и хотелиерите” – местно;
- Българска транспортна камара – професионално;
- Сдружение „Туристическо дружество Родни Балкани” – местно;
- Сдружение „Студентско туристическо дружество Академик” – местно;
- Сдружение „Туристическо дружество Черноморски простори” – местно;
- Сдружение „Култура и туризъм на Български Североизток” – регионално;
- Българска асоциация на сомелиерите и виноценителите – местно;
- Варненска асоциация на туристическите агенции – регионално;

- СНЦ „Културно – исторически и природни ценности Калиакра” – местно;
- Сдружение „Туристическо дружество Владислав Варненчик” – местно.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Богатите природно-ресурсен потенциал и културно-историческо наследство, множеството културни събития и прояви благоприятстват развитието на туризма в област Варна. Туризмът обаче е неравномерно застъпен в различните общини на Варненска област. Най-големи възможности за развитие освен на морски рекреативен, балнео-, спа и уелнес туризъм, на културно-познавателен туризъм има преди всичко на територията на община Варна, тъй като по-голяма част от значимите културни обекти и събития попадат в пределите на общината. Културният туризъм има съществен принос за формирането на положителен образ на града и региона. Една от стратегическите цели на община Варна вече е изпълнена – градът е младежда културна столица на Европа за 2017 г.

References:

1. **Apostolov, N. 2003:** Turisticheski resursi. Universitetsko izdatelstvo IU, Varna.
2. **Velikov, V., M. Malchev, M. Stoyanova. 2003:** Vvedenie v turizma. TSDO kum Konstantin Preslavsky University of Shumen, Shumen, 156 p.
3. **Velikov, V., M. Stoyanova, R. Vladeva. 2007:** Geografiya na turizma. “Matkom”, Sofia, 319 p.
4. **Velikov, V., M. Stoyanova, S. Sabrieva. 2010:** Perspektivi za razvitie na kulturniya turizum po Bulgarskoto Chernomorsko kraybrezhie. In: Sbornik dokladi ot Mezhdunarodna konferentsiya “Geografiya I regionalno razvitie”, NIGGG-BAN, Sofia, 2010, pp. 305-313.
5. **Marinov, V., M. Buchvarov. 1990:** Antropogeni usloviya I resursi na turizma. Sofia.
6. **Dokova, S., E. Keremidarska, D. Ivanova, M. Stoyanova, I. Vladev, St. Vassileva. 2015:** Bulgarian Northern coast cultural heritage through the development of travel routes. Acta Scientifica Naturalis, Vol. 1, 2015, pp. 291 – 302, “K. Preslavsky” University, Faculty of Natural Sciences, 2014.
7. **Dombrowicz, M., P. Gruszka, I. Jarecka, M. Stoyanova. 2016:** Cultural heritage of Varna and its tourist recognisability in Europe. INTERNATIONAL SCIENTIFIC REFEREED ONLINE JOURNAL PUBLISHER, ISSUE 17, JANUARY 2016, http://sociobrain.com/website/w1465/file/repository/22_32_Cultural_Heritage_of_Varna_and_Its_Tourist_Recognisability_in_Europe.pdf
8. **Sabrieva, S. 2017:** Turisticheskata infrastruktura v Severoiztochen rayon – problem I mehanizmi za usuvurshenstvane. X Yubileen Chernomorski turisticheski forum “Mestnata identichnost I flobalniyat turizum, 27 - 29.09.2017, Varna, pp. 305-316.
9. **Sabrieva, S., V. Vasileva. 2016:** Kulturniyat turizum v oblast Varna – spetsifiki I perpektivi za razvitie. National Conference Natural Sciences 2016”, Konstantin Preslavsky University of Shumen, 30. 09. – 02.10.2016.
10. Obshtinski plan za razvitie na turizma v obshtina Varna za perioda 2014-2020.
11. Programa za razvitie na turizma v obshtina Varna za perioda 2014-2020.
12. <http://bg.guide-bulgaria.com> (5.10.2017)
13. <http://www.nsi.bg> (1.10.2017)
14. <http://ntr.tourism.government.bg/> (1.10.2017)

Публикацията се реализира по проект Проект РД-08-92/03.02.2017 г. „Комуникацията като фактор за развитието на туризма“, ШУ „Епископ Константин Преславски“